

KITALAR MİTİ

Kıtalar Miti, Metacoğrafyanın Eleştirisi

Martin W. LEWIS–Kären E. WIGEN

Ekim 2021, 1.000 adet

Monografi ® | 002

ÖZGÜN İSMİ

The Myth of Continents: A Critique of Metageography

© 1997 by The Regents of the University of California

Published by arrangement with University of California Press

Kapak Deseni: Diz çökmüş Atlas deseni, Baldassare Tommaso Peruzzi

ÇEVİRİ

Emre DİKİCİ

EDİTÖR

Esin İLERİ

DÜZELTİ

Seda KUTSAL

SON OKUMA

Lezgin Rozan DEMİR

KAPAK TASARIM

İlhan DÜZ

ISBN

978-605-70963-1-9

BASKI

Ceylan Matbaa

Güven İş Merkezi

B Blok No: 83/2/319

Zeytinburnu/İstanbul

Tel: 0.212 613 10 79

Sertifika No: 40933

Monografi Yayınları

Sertifika No: 43841

Aziz Mahmut Hüdayi Mah.

Hakimiyeti Milliye Cad. No: 58/64

Üsküdar 34672 İstanbul

Tel: 0.216 334 52 55

bilgi@monografiyayinlari.com

www.monografiyayinlari.com

www.twitter.com/monografiyay

Eserin tüm yayım hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek kaydıyla yapılacak kısa alıntılar dışında yayınevinden izin alınmadan çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Martin W. LEWIS
Kären E. WIGEN

KITALAR MİTİ
METACOĞRAFYANIN ELEŞTİRİSİ

Çeviri: Emre DİKİCİ

MONOGRAFİ

Kären E. WIGEN

Lisans eğitimini Japon Dili ve Edebiyatı alanında Michigan Üniversitesi'nde tamamladı. Berkeley Üniversitesi'nde coğrafya alanında yüksek lisans ve doktora dereceleri aldı. Japonya ve Japon coğrafyacılığı üzerine çalışmalar yaptı. Dünya tarihine ve tarih-coğrafya ilişkisine olan yoğun ilgisinin bir sonucu olarak Martin W. Lewis'le birlikte *Kıtalar Miti: Bir Metacoğrafya Eleştirisi*'ni kaleme aldı. Dünya tarihinde okyanusların yeri ve önemi ile haritacılık biliminin tarih içindeki seyrine ilişkin kitaplaşan çalışmalara imza attı. Daha önce Duke ve Wisconsin Üniversitelerinde görev alan Profesör Wigen, 2002 yılından bu yana Stanford Üniversitesi Tarih Bölümü'nde dersler veriyor.

Martin W. LEWIS

Lisans eğitimini çevre çalışmaları alanında Santa Cruz Kaliforniya Üniversitesi'nde tamamladı. Berkeley Üniversitesi'nde coğrafya alanında yüksek lisans ve doktora dereceleri aldı. Aynı zamanda ilk kitabı olan doktora tezinde, Filipinler'de Kuzey Luzon'un dağlık bölgelerinde ekonomik kalkınma, çevresel tahribat ve kültürel değişim arasındaki etkileşimi inceledi. Daha sonraları dikkatini küresel coğrafya meselelerine çeviren Lewis, Kären Wigen ile birlikte *Kıtalar Miti: Bir Metacoğrafya Eleştirisi*'ni kaleme aldı. Coğrafya, çevre sorunları, dil, tarih konularında muhtelif eserlerin ve ders kitaplarının ortak yazarıdır. Daha önce George Washington Üniversitesi ve Duke Üniversitesi'nde çalışan Martin W. Lewis, 2002 yılından bu yana Stanford Üniversitesi Tarih Bölümü'nde kıdemli öğretim görevlisi olarak Uluslararası Tarih alanında dersler veriyor.

İÇİNDEKİLER

<i>Harita Listesi</i>	IX
<i>Önsöz</i>	XI
Giriş	1
Kıtalar Miti	2
Dünyadaki Dünyalar: Küresel Ekonomik ve Siyasi Ayrımlar	3
Ulusdevlet Miti ve Avrupa-merkezci Perspektif	8
Coğrafi Kafa Karışıklığının Temelleri	12
Dünya Bölgeleri: Bir Çıkış Yolu Olabilir mi?	15
Dünya Coğrafyası ve Postmodern Ruh Hali	17
Coğrafi Tekçiliğin İronisi	19
1. Kıtaların Mimarisi	23
Kıtasal Şemanın Gelişimi	23
Klasik Dönemdeki Teamül	23
Ortaçağ ve Rönesans Yapıları	25
Eski Dünyalar, Yeni Kıtalar	28
Yeni Bölümlendirmeler	30

Kıtasal Şemanın Devam Eden Yolculuğu.....	32
20. Yüzyıla Doğru	35
Modern Kıtasal Şema ve İstisnası	38
Kıtaların Anlamsızlığı Üzerine	38
Avrupa Anomalisi.....	39
Popüler Muhayyilede Kıtaların Yeniden Hizalanması.....	43
Coğrafi Determinizmin Kökenleri.....	47
Kıtalar ve Bölgeler.....	47
Avrupa ve Metacoğrafi Determinizm.....	49
2. Şark ve Garp'ın, Doğu ve Batı'nın Uzamsal İnşası.....	53
Doğu'nun ve Batı'nın Yer Değiştiren Sınırları	55
Batı Neresidir?.....	55
Avrupa'nın İlk "Öteki"si: Şark.....	60
Müphem Doğu.....	63
Doğu ve Batı Arasında: Ortadoğu'nun Doğuşu	70
Çelişik Bir Konum.....	72
Ortadoğu ve Yakındoğu.....	74
Doğu ve Batı Arasındaki Bir Geçiş Bölgesinin Etkileri.....	77
Doğu-Batı Retoriğinin Avrupa Dışındaki Kullanımları	79
3. Şark ve Garp'ın, Doğu ve Batı'nın Kültürel İnşası	84
Batı'dan Yana, Batı'ya Karşı: Direngen Kutuplaşmanın İki	
Biçimi.....	88
Paradigmanın Tersine Dönmesi	91
Rasyonalite Meselesi.....	96
Aklın Tarihsel Coğrafi Koordinatları.....	100
Örgütsel Rasyonalitenin Tarihsel Coğrafyası	103
Ekonomi Politik Meselesi	106
Doğu'nun Modellenmesi: Oryantal Despotizm ve	
Asya Tipi Üretim Modeli.....	109
Despotizmin Yeniden Değerlendirilmesi.....	113
Batılılaşma ve Modernleşmenin Gözden Geçirilmesi.....	117
Şarkiyatçılığın Yeniden Değerlendirilmesi	118
4. Avrupa-merkezcilik ve Afrika-merkezcilik.....	122
Avrupa-merkezcilik	124
Bir Dünya Tarihi Olarak Avrupa Tarihi.....	124

Akademik Müfredatta Avrupa-merkezcilik.....	128
Tarihsel ve Coğrafi Tahayyüller.....	131
Radikal Teoride Tersine Avrupa-merkezcilikler.....	134
Afrika-merkezcilik.....	136
Irksal Özcülük ve Çevresel Determinizm.....	139
Irklara Dayalı Coğrafyanın Yeniden Ele Alınması.....	141
5. Tarihsel Tahayyülde Küresel Coğrafya.....	146
Medeniyetler.....	149
Toynbee'ye Göre Dünya.....	149
Dünya Tarihi Metinlerinde Medeniyetler.....	153
Tarih Atlasları ve Çin-merkezcilik.....	155
Jeopolitik Yeniden Tahayyül ve Huntington'ın Tezi.....	157
Sistemler.....	159
Bir Dünya Sistemleri Perspektifinin Gelişimi.....	159
Sistem Yaklaşımına İlişkin Sorunlar.....	162
Farklılaşma ve Entegrasyon.....	167
Postmodern Çağda Kültürler ve Temaslar.....	168
Kesişen Bölgesel Yapılar: Üst Bölgeler ve Alt Bölgeler.....	172
Sınırları Yeniden Ele Almak: Uzlaşma ve Yayılımın Haritalandırılması.....	177
Postmodern Peyzajlar?.....	182
6. Dünya Bölgeleri.....	185
Dünya Bölgeleri Çerçevesinin Kökenleri.....	187
Dünya Bölgelerinin Erken Tarihi.....	187
Formel Dünya Bölgelerinin Ortaya Çıkışı.....	191
Yeni Bir Metacoğrafyanın Kurumsallaştırılması: Alan Çalışmaları Kompleksi.....	193
Asya ve Amerika'nın Yeniden Tasavvuru.....	197
Güneydoğu Asya Kavramının Ortaya Çıkışı.....	198
Güneydoğu Asya'nın İç Ahengi.....	202
Tarihsel ve Coğrafi Tasavvurda Orta Asya.....	206
Bir Dünya Bölgesi Olarak Orta Asya.....	209
Dünyayı Bölgelere Ayırmanın İdeolojik Sonuçları: Latin Amerika Örneği.....	211
Dünya Bölgeleri ve Coğrafi Determinizm.....	213
Düzeltilmiş Bir Dünya Bölgeleri Şemasına Doğru.....	217

Sonuç	221
Eleřtirel Metacoğrafyanın On İlkesi	227
Yeni İstikametler.....	236
<i>Notlar</i>	242
<i>Kaynakça</i>	320
<i>Dizin</i>	354

HARİTA LİSTESİ

Nicolas Sanson'un Coğrafi Asya Bölümlendirmesi	xx
Soğuk Savaş Metacoğrafyası: Kuzey, Güney ve Üç Dünya	6
Yedi "Kıta" ve Popüler Muhayyiledeki Yer Değişimleri.....	44
"Batı"nın Yedi Versiyonu	56
"Doğu"nun ve "Şark"ın Konumlarındaki Değişiklikler.....	64
Toynbee'ye Göre MS 1952'deki Medeniyetler.....	150
MS 1200 Dolaylarında "Medeniyetler" Arasındaki Sınırlar	170
Gilles ve Didier Robert de Vaugondy'nin Asya Tasviri, 1798	188
S. August Mitchell'in Asya'ya Bakışı, 1849.....	190
1975 Dolaylarında Standart Dünya Bölgeleri.....	194
Bulgusal Bir Dünya Bölgeleme Şeması	218

ÖNSÖZ

Dışışleri Bakanı Gareth Evans Avustralya'yı haritaya eklemekte kararlıydı. Gerçekten. Temmuz ayının sonuna doğru, ASEAN [Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği] dışışleri bakanları yıllık toplantısı çerçevesinde gerçekleştirilen görüşmelere katılmak üzere Brunei'ye geldiğinde, "Aşağıdaki Toprakları" Doğu Asya Yarıküresinin tam merkezinde gösteren yepyeni bir haritayı silah gibi kuşanmıştı.*

İkna edici bir karaktere sahip olan diplomat, yine de herkesin kendi dünya görüşünü benimsemesini sağlayamadı. Malezya Dışışleri Bakanı Datuk Abdullah Ahmad Badawi, Avustralyalı gazetecilerin sorularını yanıtlarken "Bir haritaya bakar bakmaz Avustralya'nın Asya'nın bir parçası olmadığını söyleyebilirim" diyordu. "Siz kendi coğrafyanızı bilmiyorsunuz."

Murray Hiebert¹

Beşeri meselelere ilişkin her mülahazada, farkında olarak ya da olmayarak, bir metacoğrafyadan yararlanılır. *Metacoğrafya* terimiyle, insanların dünya hakkındaki bilgilerini düzene sokmakta kullandıkları uzamsal yapılar kümesini; tarih, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve hatta doğa tarihi çalışmalarını biçimlendiren ve genellikle farkında olmadığımız çerçeveleri kastediyoruz.²

Bu kitap, bu çerçevelerin kapsamlı bir incelemesini yapmakta geç kalındığı düşüncesiyle yazıldı.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte, dünyanın İngilizce konuşulan bölgelerindeki yaygın küresel coğrafya tahayyülleri hiç olmadığı kadar zayıf ve muğlak bir hale geldi, uzamsal olguları düzenlemek

* Down Under; İngilizlerin, Avustralya ve Yeni Zelanda için kullandıkları gayri resmi tabir. (ç.n.)

ÖNSÖZ

ve sınıflandırmakta kullanılan standart yöntemlerin ise artık bu iş için yeterli olmadığı görüldü. Soğuk Savaş rekabeti döneminde, Amerikalıların dünya haritası bölümlendirmeleri büyük ölçüde üç parçalı bir şemaya dayanıyordu;³ günümüzde komünist İkinci Dünya neredeyse tamamen çökmüş durumda, Birinci ve Üçüncü Dünya arasındaki basit ayrımlar ise ekonomik büyümenin farklı oranlarda gerçekleşmesiyle sarsılıyor. Eğitimli Avrupalıların yüzyıllardır dünyanın temel coğrafi yapısını biçimlendirdiğini kabul ettiği kıtalar sözkonusu olduğunda, bu güven zedelenmesi muğlaklaşıyor; kıta ayrımı hâlâ kullanılıyor ama kıtaların nerede bulunduğu ve ne ifade ettiği konusunda giderek artan bir kuşku ile birlikte. Dünya bölgeleri veya “alanlar” kavramı için de çember daralmış durumda. Biliminsanları, 1960’larda ve 1970’lerde yerküre hakkındaki araştırmalarını “alan çalışmaları” kavramı etrafında şekillendirmeye almışlardı. Günümüzde, bilimsel çalışmaları finanse eden kuruluşlar alan odaklı araştırmalardan desteklerini çekme eğiliminde olduğu için dünya alanlarının belirginliği sorgulanmakta. Temel nitelikli ve görünüşte kalıcı bir bölgesel varlık statüsü kazanan ulusdevletler bile ansızın savunmasız bir hale geldi; haritacılar dünyanın temel siyasi haritasını 1989’dan beri birkaç kez revize etmek durumunda kaldı. Ama tüm bunlar arasında belki de en sorunlu olan, en basit, en üst düzey coğrafi konseptimiz; yani Batı adı verilen bir şeyin dünyanın geri kalanından ayrılmasıdır. Bu terminoloji, onu eleştirenler tarafından bile kullanılmaya devam edilse de dünyayı bu şekilde bölme fikri kuvvetli –ve tartışılmaz– bir biçimde bağnaz ve çarpık olmakla itham ediliyor.

Kavramsallaştırma konusunda ortaya çıkan bu kriz henüz tam anlamıyla idrak edilmese de halihazırda çeşitli gruplar dünyayı bölümlendirmenin yeni yollarını önermek ve 21. yüzyıl için daha uygun coğrafi kategoriler bulmak konusunda adeta yarışıyor. Bununla birlikte, yola nasıl devam edileceği konusunda henüz net bir fikir birliği yok. Birçok yazar, Birinci, İkinci ve Üçüncü Dünya paradigmasını, zengin bir Kuzey’in karşısına fakir bir Güney’in yerleştirildiği iki kutuplu bir şemayla ikame ediyor. Öte yandan bu terimlerin kullanımı ne kesin ne de tutarlı. 1991 gibi yakın bir tarihte, sosyal gelişimden çok jeopolitikle ilgilenen bir grup biliminsanı, Kuzey kategorisini eski Sovyetler Birliği’ne ve onun bir dönemki müttefiklerine atıfta bulunmak için –yorum yapmadan– kullandı.⁴ Bir diğer yaklaşım

ÖNSÖZ

ise dünyayı merkez, yarı-çevre ve çevre olarak bölümlendiriyor. Bu terminolojinin en göze çarpar şekilde kullanıldığı yer, modern dünyanın temel yapıtaşlarının bu birbirine kenetli siyasi-ekonomik bölgeler olduğunu ileri süren dünya sistemi teorisyenlerinin ve tarihçilerinin çalışmaları.⁵ Buna karşın Samuel Huntington liderliğindeki bir grup siyaset kuramcısı, ortaya çıkmakta olan yeni dünya düzenindeki asıl birimlerin, kendi kimliğini yeniden hâkim kılmak isteyen ve bu yolda muhtemelen komşularıyla savaşmaya hazırlanan bir avuç eski medeniyet olduğunu iddia ediyor.⁶

Bu son örneğin de gösterdiği üzere, her ne kadar yeni önermeler ortaya atılsa da eski coğrafi şemalar yeniden ivme kazanıyor. Tam bu noktada, yaygın Afrika-merkezcilik paradigması, toplumsal yaşamın temelde kıtaların oluşturduğu hatlar üzerinde biçimlendiği fikrine dayanması yönüyle ilgi çekicidir. Bu tezin daha uç versiyonlarında, Afrika sadece bitişik bir kara kütesinden değil aynı zamanda kaynaşmış bir insan topluluğundan oluşur: Öyle bir insan topluluğu ki, diğerlerinden bütünüyle farklı ve insanlık tarihinin tam da göbeğinde. Sözümona Batı medeniyetinin Lynne Cheney liderliğindeki sadık savunucuları, merkeziyeti doğal olarak yeryüzünün farklı bir bölümüyle özdeşleştirseler de genellikle kıtalara dair benzer bir çerçeveyi benimserler.⁷ Bu kamptaki bazı iyimserler, komünizmin çöküşünün “tarihin sonu” olduğunu iddia ederek, 21. yüzyılın tüm dünyada özellikle Batı liberalizminin ve demokrasisinin yükselişine sahne olacağını ileri sürüyor.⁸ Bir diğer grup, hem liberalizmi hem de demokrasiyi tehlikede, hatta belki de yok olmaya mahkûm olarak gören daha kötümser bir görüşe sahip. Benjamin Barber, antidemokratik ve ahlaki açıdan iflas etmiş bir küresel kapitalizmin ağlarıyla birleşmiş, bir yandan da eşzamanlı olarak hızla artan etnik milliyetçilik “cihatları” tarafından parçalanan bir “McDünya” geleceği tahayyül eder.⁹ Robert Kaplan, *Atlantic Monthly*'de yayımlanan ve ses getiren bir makalesinde benzer bir “yaklaşan anarşi” kehanetinde bulunur: İstikrarlı kapitalist merkezlerin veya kadim uygarlıkların değil “uyuşturucu kartellerinin, mafyanın ve özel güvenlik kurumlarının” “karanlık dokunaçlarının” hâkim olduğu bir dünya. Kaplan, daha da ileri giderek “kaosun sürekli başkalaşım geçiren bir tasviri” olarak hizmet edecek yeni bir haritacılık türüne duyulan ihtiyacı dile getirir.¹⁰ Bununla beraber, başka düşünürler de kaosun, anlamlı bir haritalama yapma imkânını tamamen ortadan kaldıracak

ÖNSÖZ

ölçüde yaygın olduğuna inanıyor. Postmodernist kasırganın anaforlarına hükmeden ve giderek büyüyen bu bilimsel müktesebat, “göçebe kültürlerin” yükselişini ve hudut çizgilerini adeta anlamsızlaştıran sınır ihlallerini öne sürerek halihazırda metacoğrafi ayrımların çözülerek belirsiz bir akışa dönüştüğü iddiasında bulunuyor.¹¹

Farklılıkları ne olursa olsun, tüm bu yaklaşımların tek bir ortak özelliği vardır: Verili metacoğrafi yapılarla yönelik derin bir şüphecilik.¹² Bu tarz bir şüphecilik iki nedenden ötürü haklıdır. İlki, toplumlarının temel uzamsal örüntüsünü oluşturmakta bize rehberlik eden tasavvur açıkça kusurludur ve beşeri araştırmaların her alanında, yürütülen her çalışmada, problematik sonuçlara yol açmaktadır. İkincisi, uzamsal betimlemede kesin doğruluk mülahazalarının ötesinde, metacoğrafya aynı zamanda ideolojik yapılar da meydana getirir. İdeolojideki köklü değişikliklere genellikle metacoğrafi kategorilere dönük bir sorgulamanın eşlik etmesi ya da bilinçli bir şekilde yeni bir dünya tasavvuru formüle etme girişiminde bulunanların, bunu genellikle yeni bir inanç biçiminin desteklenmesi kapsamında yapmaları hiçbir şekilde tesadüf değildir. Bununla birlikte, dünyanın bölümlendirilmesine ilişkin kadim coğrafi fikirler, tam da sahip oldukları ideolojik güç sayesinde, onları sarsmaya çalışanlar arasında bile varlığını sürdürerek fevkalade dirençli olduğunu ortaya koydu. Dahası, her ne kadar belirli kavramların yetersiz olduğu giderek daha fazla anlaşılrsa da sorun yalnızca *ad hoc* ve parçalı bir şekilde ele alındı; *bir sistem olarak* metacoğrafya ise henüz sürdürülebilir bir entelektüel tartışma ve münazara konusu haline gelmedi. Eski coğrafi kavramlar, yetersizliklerini ortaya çıkararak yerlerine daha iyi bir şeyler koymaya dönük sistematik ve etkin bir çabanın yokluğunda, muhayyilemizi esir tutmaya devam ediyor.

Eğer metacoğrafya ulusal gündemde halen önemli bir yer işgal etmemişse, bunun önemli bir nedeni de bir disiplin olarak coğrafyanın içinde bulunduğu kurumsal zayıflıkta yatıyor. Coğrafya konusu bu ülkede öyle ihmal ediliyor ki küresel coğrafya kavramlarının lime lime dökülmesi bile coğrafya konusundaki cehaletimizin perdesi arkasında adeta görünmezleşiyor.¹³ Savaş sonrası Amerikan eğitim sistemindeki konsensüs coğrafyayı değersiz gördüğü için, pek çok kişinin dünya hakkında çok az şey bilmesi ve dünyanın temel yapılarını anlamaya çalışırken çarçabuk tökezlemesi şaşırtıcı değil. Amerikan basınında yer bulan ve öğrencilerimizin dünya haritası

ÖNSÖZ

konusundaki esaslı cehaletini kınayan sansasyonel başlıklar da hiç abartılı değil. Prestijli üniversitelerde bile, önlerine dilsiz bir dünya haritası konulup Asya'yı yerleştirmeleri istendiğinde onu bilinçsizce İber Yarımadası'na koyacak son sınıf öğrencileri bulabilirsiniz.¹⁴

Burada tüm suçu öğrencilere atmak doğru olmaz. 1960'larda birçok ilkokul ve ortaokul, ezberciliğin genç zihinleri aptallaştırdığı teorisine dayanarak coğrafyayı öğretmeyi bıraktığından, üniversite çağındaki Amerikalıların çoğu hiçbir zaman doğrudan coğrafya dersi görmedi. Bu yanlış deneyimin üzücü sonuçları artık iyiden iyiye belirgin hale geldi; bununla birlikte devam eden geniş tabanlı reform girişimleri de mevcut. Temel coğrafya eğitimi, kısmen Ulusal Coğrafya Topluluğu ve Amerikan Coğrafyacılar Derneği (National Geographical Society and the Association of American Geographers) sayesinde, kademeli olarak Amerikan ilköğretim kurumlarına ve liselerine geri dönüyor.¹⁵ Aileler de bu konuda duyarlı görünüyor; öyle ki kartografik oyuncaklar ve oyunlar artık çocuk gelişimi alanında başlı başına ufak bir sektör oluşturuyor. Üniversite seviyesindeyse durumlar pek parlak değil. Coğrafya, bu ülkenin en üst düzey üniversitelerinin çoğunda bulunmayan, kimilerinde ise tehdit altında olan ötekileştirilmiş bir disiplin. Sonuç olarak, coğrafyanın tüm bunlara akademik bir disiplin olarak etkili bir şekilde yanıt verecek kurumsal destekten yoksun olduğu yerde, temel dünya coğrafyası tasavvurumuzu baştan tasarlama ihtiyacı ortaya çıkıyor.

Dünyanın bölgesel veya "küresel" coğrafyasını, yani dünyayı nasıl tasavvur ettiğimizle doğrudan ilgili olması gereken alt disiplini ele aldığımızda, sorun özellikle akut bir hal alıyor. Pedagojinin en alt seviyesi dışında, dünya coğrafyası entelektüel olarak savunulabilir bir akademik alan olarak görülüyor. Amerikan Coğrafyacılar Derneği'nin uzun uzmanlık grupları listesine –coğrafya araştırmalarının aktif sınırlarını belirlerken rehber alınan liste– dahil edilmeye de layık görülmemektedir. "Yaşlanma ve yaşlılar coğrafyası", "İncil coğrafyası" ve "Rekreasyon, turizm ve spor coğrafyası" gibi alt alanlar saygın araştırma alanları olarak kurumsallaşmışken, küresel coğrafyada durum böyle değil. Ülkenin önde gelen coğrafya bölümlerinin çoğunda, dünya bölgesel coğrafyası dersleri sadece yeni başlayan öğrenciler için yardımcı ders kapsamında uygun görülüyor; az sayıdaki okulun ders listelerindeyse hiç yer almıyor. Ayrıca, küresel coğrafya bir araştırma alanı olarak göz ardı edildiğinden, bu

DİZİN

A

- Abhazya 140, 291.
Abu-Lughod, Janet 162, 163, 165, 299–301.
Adshead, S.A.M. 294, 314, 316.
Afganistan 46, 73, 75, 77, 189, 195, 210, 230, 291, 303, 305, 308, 314.
Afrika XIII, XVII, 2, 3, 7, 19, 20, 24–30, 32–36, 38–40, 45, 48, 50, 56, 58, 61, 62, 71–73, 75, 81, 93, 94, 102, 110, 120, 122–125, 127, 128, 130, 132, 136–142, 145, 152, 160, 164, 168, 169, 171, 173–175, 179, 185, 186, 191, 193, 195, 196, 198, 213–215, 217, 219, 229, 233, 237, 244–246, 250, 252–256, 261, 265, 271, 274, 276, 285–287, 290–292, 294, 295, 298, 300, 301, 304, 306, 307, 315, 317, 318.
Afrika-merkezci(lik) XIII, 94, 122–124, 136, 137, 139, 145, 246, 286, 290, 291.
Agyeman, Opoku 139, 291.
Ahmad, Aijaz XI, 95, 243, 244, 260, 277, 285, 286, 290.
Ahmed, Akbar 174, 302.
Akdeniz 2, 3, 24, 27, 32, 52, 61, 62, 72, 74, 91, 136, 165, 172, 174, 186, 234, 246, 292, 293.
Akitanya 51.
Alba, Victor 212, 256, 315.
Algonkinler 178.
Allison, Anne XVIII, 317.
Allworth, Edward 314.
Almanya XVIII, 11, 57, 65–69, 71, 109, 129, 132, 136, 260, 261, 265–268, 309.
Altınordu 63.
Amazon Havzası 292.
Amerika Birleşik Devletleri XVI, 3, 11, 31, 34–36, 39, 45, 47, 55, 58, 59, 67, 71, 75, 89, 103, 109, 112, 126, 129, 131, 142, 158, 185, 186, 191, 193, 196, 201, 212, 222, 224, 240, 244, 248, 255, 257, 260–262, 265–268, 275, 285, 291, 307, 315, 318.
Amuderya 208, 209.
Anadolu 25, 116, 176, 249, 251, 303.
Andaman (Adaları) 151, 200, 309, 311.

DİZİN

- And (Dağları) 239, 295, 299.
Antartika 2, 36, 40, 255.
Anthon, Charles 206, 304, 314.
Arabistan 38, 42, 43, 73, 138, 175, 187–190,
256, 270, 291, 306.
Aral Denizi 314.
Arap(lar) 5, 61, 62, 105, 137–139, 143, 155,
163, 175, 176, 189, 199, 216, 231, 237, 252,
264, 271, 276, 291, 295, 302, 310.
Aristoteles 24, 89, 109, 249.
Arjantin 4, 5, 56, 59, 212, 245, 307.
Arktik (Denizi) 30, 176.
Asante, Molefi 137–139, 290, 291.
Asurlular 82.
Asya Tipi Üretim Modeli 49, 87, 109,
110, 113, 115, 283.
Atatürk, Mustafa Kemal 272.
Atlantik 28, 35, 56–58, 71, 74, 77, 80, 125,
240, 263, 308, 315.
Avr Afrika 265.
Avrasya XVII, 38–41, 46, 51, 60, 65, 71, 72,
77, 79, 87, 90, 93, 100, 105, 107, 108,
116, 124, 127, 129, 140, 153–155, 157,
162–165, 168, 169, 171, 174, 177, 180, 192,
202, 206–209, 214–216, 219, 221, 238,
240, 256, 257, 262, 273, 276, 278, 284,
293–295, 299–302, 317, 318.
Avrupa Birliği 80, 159.
Avrupa-merkezci(lik) 8, 11, 12, 18, 19, 21,
35, 51, 93, 94, 122–124, 126–130, 133–136,
140, 145, 155, 160, 162, 217, 223, 228, 233,
235, 246, 264, 265, 274, 281, 283, 286,
288, 289, 295, 298, 300, 302.
Avustralya XI, 1, 2, 5, 33, 35–40, 45, 46, 58,
143, 164, 168, 185, 196, 219, 229, 240, 252–
256, 258, 261, 293, 298, 308, 317, 318.
Avusturya 57, 69, 200, 257, 267, 268.
Avusturya-Macaristan İmp. 268.
Aydınlanma 13, 33, 57, 61, 65, 86, 88, 92,
93, 98–101, 105, 109, 120, 121, 247, 251,
264, 266, 276, 279, 280, 290.
Azak Denizi 23, 30.
- B**
- Bacon, Elizabeth 303, 306.
Bali 202, 214.
Balkan(lar) 75, 77, 78, 154, 176, 260, 263,
267, 269, 270, 303.
Balland, Daniel 215, 314, 316.
Baltık (Denizi) 27, 234, 267, 268.
Bangladeş 308, 317.
Barber, Benjamin XIII, 243, 262.
Barfield, Thomas 208, 314.
Baritz, Loren 124, 275, 287.
Barthes, Roland 95, 277, 278.
Bartholomew, John 252, 254, 255, 257,
293, 296, 310.
Basra Körfezi 74, 300.
Bassin, Mark XVII, 251, 252, 257, 259, 265.
Batı Yarıküre 36, 45, 47, 212, 251, 255.
Bedeviler 291.
Berberiler 301, 302.
Bereketli Hilal 73, 76.
Bering (Boğazı) 39, 60.
Beşinci Dünya 244.
Birinci Dünya 4, 7, 10, 22, 66, 224, 243,
244, 260, 265.
Birinci Dünya Savaşı 66, 260, 265.
Birleşik Krallık 109, 287.
Bizans İmparatorluğu 57, 63, 128, 155, 261,
271, 283, 295, 303.
Bohemya 8, 69, 70, 265, 267.
Boreal Âlem 256.
Brahmanlar 79, 88, 293.
Braudel, Fernand 148, 161, 162, 166, 200,
212, 263, 274, 297, 298, 301, 315.
Brezilya 56, 158, 212, 245, 315.
Britanya 35, 47, 66, 77, 109, 110, 129, 130,
191, 266, 267, 269, 293.
Ayrıca bkz Birleşik Krallık.
Budizm 31, 94, 151, 152, 154, 171, 172, 174,
202, 203, 209, 243, 271, 281, 282, 293,
304, 312.
Bulgaristan XIX, 176, 181, 263,
266–268, 308.
Bulgar(lar) 69, 181, 268, 271.

DİZİN

Burke, Edmund 249, 250, 294.

Burma 62, 198, 199, 202, 203, 214, 230,
269, 270, 307, 310, 311.

Büyük İskender 31, 79, 272.

C

Cahnman, Werner 266, 305.

Canfield, Robert 208, 314, 315.

Capella, Martianus 26, 250.

Cavalli-Sforza, L. Luca 144, 294, 311.

Cebelitarık Boğazı 169.

Cengiz Han 302.

Cezayir 75, 302.

Cheney, Lynne XIII, 243.

Churchill, Winston 125, 270.

Cibuti 291.

Comte, August 127.

Ç

Çad 291.

Çanakkale Boğazı 23.

Çek Cumhuriyeti 69, 267, 268.

Çin XVIII, 5, 10–12, 14, 16, 45, 46, 49, 51,
55, 61, 62, 66, 70, 72, 73, 76, 79–82,
91, 92, 101, 105, 107, 112–114, 126, 128,
129, 131, 135, 138, 151, 155–157, 159, 163,
166, 171, 174–177, 179–181, 187–189, 193,
198–204, 206–211, 214, 216, 223, 238,
244, 245, 253, 254, 258, 259, 262, 264,
266, 269–273, 275–277, 280–285, 289,
292, 295–298, 305–307, 309–312, 314,
317, 318.

Çingeneler 179.

Çin İmparatorluğu 126, 155, 189, 296, 297,
309, 314.

Çin-merkezci(lik) 12, 155, 156.

Çukur Ülkeler 56, 66.

Çungarya 314.

D

Dalai Lama 314.

Darling, Frank 278, 281, 282.

Darülharp 79.

Darüislam 79, 80, 174, 175, 302.

Darwinizm 99, 280.

Demir Perde 58, 68, 70, 159, 266, 267.

Derrida, Jacques 95.

Descartes, René 279.

Diderot, Denis 92, 276.

Dikötter, Frank 253, 293.

Dirlik, Arif XVIII, 318.

Doğu Bloku 70.

Doğu Timor 311, 312.

Doğu Yarıküre 47, 54, 108, 158, 168, 171,
246, 251, 254.

Dördüncü Dünya 244.

Dravidyenler 140.

Druidler 293.

E

Edo (Dönemi) 256.

Ege (Denizi) 23, 24, 251, 295, 300.

Ekümen (merkezci) 108, 158, 164, 166, 169,
171, 172, 238, 299, 300, 302.

Ekvator 138, 142, 292.

Embree, Ainslie 258, 308.

Endonezya 43, 83, 143, 197–199, 243, 255,
258, 296, 298, 311, 312.

Endülüs 138, 175.

Engels, Friedrich 110.

Ermeni(ler) 180.

Escobar, Arturo 244, 277.

Eski Dünya 27, 36.

Etiyopya(hılar) 38, 56, 137, 138, 142, 151, 152,
180, 189, 217, 219, 228, 239, 260, 276,
301, 303, 304.

Evans, Gareth XI, 242.

F

Fars 176, 208, 302.

Fas 61, 63, 73–75, 230, 302.

Fenike 249, 289.

Fırat Nehri 51, 208.

Filipin(ler) 56, 143, 151, 175, 197–200, 203,
205, 245, 251, 254, 255, 258, 261, 294,
298, 311, 312.

DİZİN

- Filistin(li) 53.
Finlandiya 143, 293.
Foucault, Michel 95, 277.
Fransa 11, 47, 50, 56, 66, 67, 69, 76, 79, 92,
129, 130, 132, 156, 187, 199, 211, 212, 222,
233, 260, 264, 266, 267, 287, 315.
Fukuyama, Francis 125, 243, 288.
Fuller, Graham 272.
- G**
- Gagavuz(lar) 181.
Galapagos (Adaları) 254.
Galilei, Galileo 280.
Ganj (Nehri) 51, 199, 253, 309, 310, 317.
Garp VI, 21, 53–55, 60–62, 66, 84, 88–90,
111, 118, 119, 145, 169, 222, 260, 261, 263,
266, 270, 274, 275, 277, 278, 285.
Gay, Peter 92, 276, 279.
Gellner, Ernest 100, 105, 106, 279, 281, 309.
Gernet, Jacques 101, 280.
Girit Adası 250.
Goethe, J. Wolfgang von 70.
Goldstone, Jack 278, 284.
Göçebe(ler) 293, 295.
Grönland 39, 45, 257.
Guyot, Arnold 34, 253, 256, 332.
Güney Kore 4, 45, 107, 109, 223, 244, 309, 318.
Güney Yarıküre 5, 29, 246.
Gürcistan 140, 270, 292.
- H**
- Haçlı(lar) 261, 295.
Haiti 212.
Halecki, Oscar 40, 66, 257, 265, 267, 268.
Han Hanedanı 157, 296.
Hansa Birliği 234.
Hazar (Denizi) 31, 215, 216.
Hecataeus 249.
Hegelcilik 110, 117, 125, 126, 149, 288.
Hegel, Georg W.F. 72, 82, 88, 110, 113,
125–127, 269, 270, 279, 287.
Helen(izm) 24, 76, 100, 106, 172, 174, 251,
261, 263, 272, 295.
Herodot 24, 25, 27, 32, 34, 35, 85, 109, 249.
Hıristiyan(lık) 25–28, 56, 57, 63, 68, 78,
85, 91–93, 100, 102, 105, 107, 125, 135,
152, 154, 169, 171, 172, 175, 176, 180, 181,
197, 203, 209, 251, 260, 261, 263, 267,
269, 272, 275, 276, 279, 280, 295, 308.
Hırvatistan 57, 78, 265, 308.
Himalayalar 271, 307.
Hindiçin 198, 199, 201, 233, 298, 310, 312.
Hindistan 9–11, 14, 38, 41, 42, 46, 51, 56,
61, 62, 66, 67, 70, 72, 74, 77, 81, 83, 88,
92, 102, 103, 107, 113–116, 126, 128, 130,
138, 140, 141, 143, 144, 151, 152, 154, 155,
166, 171, 174, 176, 182, 187–189, 191,
195, 197–202, 204, 205, 208, 214, 216,
217, 224, 233, 240, 245, 247, 259, 260,
263, 269–273, 276, 278, 283, 287, 289,
294–298, 302–304, 306–311, 313, 317.
Hindu(izm) 102, 103, 115, 116, 141, 151, 154,
165, 171, 172, 174, 197, 202, 203, 224, 233,
245, 281, 292, 295, 297, 312, 313, 318.
Hint Adaları 32, 199, 259, 304, 309–312.
Hipokrat 85, 249.
Hispanik 130, 203, 205, 212, 315.
Hitit(ler) 295.
Hitler, Adolf 71.
Hobsbawm, Eric 69, 268.
Hohenstaufen Hanedanı 68.
Hollanda 33, 99, 115, 139, 163, 199, 212, 272,
296, 297, 299, 310, 312.
Homeros 34.
Horasan 270.
Hunlar 317.
Huxley Hattı 258.
- İ**
- İbery 269.
İber (Yarımadası) XV, 129, 175, 267.
İbn Battuta 137, 138, 175.
İbn Haldun 137, 138.
İkinci Dünya 244, 246, 255, 258, 261,
266–268, 312.

DİZİN

- İkinci Dünya Savaşı 13, 36, 37, 58, 65, 68,
69, 74, 106, 132, 158, 187, 191, 200, 207,
212, 244, 255, 258, 261, 266–268, 312.
- İkinci Reich 68.
- İndus (Vadisi) 72, 112, 114, 171, 270, 295.
- İngiliz-merkezci(lik) 35.
- İngiltere 50, 56, 58, 61, 67, 69, 74, 75, 79,
125, 132, 156, 199, 200, 253, 260, 264,
266, 270, 273, 284, 296.
- İran 45, 56, 61, 63, 72–74, 92, 131, 154, 176,
187–189, 210, 215, 216, 247, 254, 264,
269, 270, 289, 293, 295, 299, 304,305,
314, 316.
- İrlanda 264.
- İskandinavya 47, 267.
- İskoçya 264.
- İslam XVIII, 20, 37, 53, 56, 61, 62, 71, 73,
78–80, 83, 92, 101, 102, 105, 106, 116,
118, 120, 128, 135, 138, 139, 151, 152, 154,
155, 159, 160, 169, 171, 172, 174–176, 181,
182, 198, 203, 205, 209, 210, 215, 219, 231,
233, 243, 245, 260, 267, 269–272, 276,
280–282,285, 294, 295, 297, 298,302, 318.
- İspanya 71, 175, 187, 247, 268, 269.
- İsrail 43, 289.
- İstanbul Boğazı 23, 25, 46.
- İsveç 58, 267, 297.
- İsviçre 9, 56, 58, 267.
- İtalya 5, 10, 66, 109, 113, 129, 132, 187, 198,
267, 282, 287, 315.
- İyon(lar) 23, 24, 249, 295.
- İzlanda 9.
- J**
- Jamaika 230.
- Japon 36, 54, 55, 59, 79, 80, 82, 83, 89, 94,
108, 111, 131, 132, 156, 173, 200, 204, 256,
262, 271–273, 275, 276, 282, 292, 293,
295–297, 302, 305, 312, 315, 318.
- Japonya 5, 9, 36, 45, 46, 56, 58–60, 62, 65,
71, 74, 79–82, 85, 109, 111, 118, 129, 132–
134, 155, 156, 159, 160, 171, 174, 193, 206,
222, 230, 240, 244, 254, 262, 265, 266,
269–273, 275–277, 281, 283, 284, 289,
292, 294, 296–299, 302–304, 306–309,
311, 317, 318.
- Java 114, 203, 253, 272, 295, 299.
- Joll, James 70, 268.
- Jones, Stephen 92, 276, 281, 282, 305.
- K**
- Kafkas(lar) 31, 34, 40, 62, 206, 239, 256,
292, 314, 317.
- Kaiwar, Vasant XVIII, 286.
- Kalahari 301.
- Kalvinizm 262.
- Kamboçya 35, 58, 114, 152, 198, 199, 201,
202, 262, 295, 307, 310.
- Kanada 46, 47, 58, 59, 185, 266, 299,
306, 307.
- Kaplan, Robert XIII, 243, 270.
- Karadeniz 23, 24, 31, 300, 317.
- Karakum 216.
- Karayıpler 239.
- Karolenj (Dönemi) 26.
- Karpatlar 316.
- Kartacalılar 137.
- Kastilya 28.
- Kazakistan 11, 208, 296, 314, 315.
- Kebir Çölü 215.
- Kenya 143.
- Kerç Boğazı 23, 31.
- Kıpçak (Hanlığı) 63, 317.
- Kıptiler 303.
- Kırgızistan 208, 210.
- Kızıldeniz 2, 26, 30, 40, 300.
- Kimmer Boğazı 25.
- Kolomb, Kristof 28, 114, 124, 158,233,
254, 300.
- Konfüçyüs(çülük) 82, 92, 93, 105, 154, 159,
169, 202, 271, 281, 282, 307, 312.
- Konstantinopolis 65, 265, 287.
- Kore Savaşı 156.
- Koryaklar 302.
- Krauthhammer, Charles 86, 274.
- Kumanlar 317.

DİZİN

Kuzey Kore 45, 243.
Küçük Asya 27, 76, 249, 251, 289.
Kürtler 291.

L

Lach, Donald 251, 252, 275, 276, 303, 304.
Lama(izm) 151, 209, 210, 219, 282, 314.
Laos 198, 199, 202, 230, 307, 310.
Latin Amerika XVII, XVIII, 15, 56, 59, 185,
186, 192, 193, 195, 196, 202, 211–213, 226,
230, 233, 238, 244, 246, 248, 256, 262,
268, 298, 306, 307, 315, 317.
Leibniz, Gottfried 103.
Lenin, V.I. 67, 71.
Levant 54, 60, 61, 65, 70, 74, 76, 82, 152, 171,
270, 305.
Levitt, Norm XVIII, 281.
Libya 23, 24, 34, 73, 75, 249, 250.
Lidya (Krallığı) 249.
Lieberman, Victor XVIII, 202, 281, 300,
312, 313.
Lihtenştayn 10, 14, 247.
Lübnan 315.
Lüksemburg 10, 156.

M

Macaristan 57, 69, 143, 187, 266–268.
Macar(lar) 57, 68, 143, 266, 268.
Madagaskar 38, 39, 45, 50, 137, 214, 301.
Mağrip 73.
Mahayana (Budizmi) 151, 202, 209.
Malaya 200, 270.
Maldivler 308.
Malezya XI, 83, 107, 143, 197, 198, 205, 223,
245, 299, 312.
Mali (Krallığı) 138.
Malte-Brun, M. 31, 252, 254, 289, 310.
Mançu (Hanedanı) 107, 155, 190, 207, 296.
Mançurya 176, 208, 254, 297, 316.
Mandarin 312.
Manihaizm 209.
Maoculuk 117.
Marathalar 116.

Marksizm (ist) 8, 110–113, 117, 134, 223,
260, 265, 283, 284, 286, 290, 301.
Marmara Denizi 23.
Marx, Karl 49, 110, 112, 113, 126.
Meinig, Donald 248, 297, 301.
Mekke 83, 172.
Meksika 38, 45, 47, 125, 245, 256, 259,
299, 307.
Melanezya 43, 143, 151, 195, 219, 254,
293, 312.
Mezoamerika 112, 114, 129, 239, 294, 299.
Mezopotamya 300.
Mısır 9, 11, 24, 65, 72–75, 112, 114, 136, 137,
141, 269, 290, 292, 295, 303.
Ming (Hanedanı) 300.
Moğol (İmparatorluğu) 62, 63, 107, 112,
115, 116, 126, 152, 154, 155, 163, 169, 171,
176, 177, 207, 209, 262, 288, 293, 296,
300, 302, 303, 316.
Moğolistan 151, 195, 207–211, 254, 299, 314.
Montesquieu 33, 49, 109, 251, 253, 259, 276.
Moritanya 195, 239, 308, 318.
Mozambik 5, 169.
Muhammet (Peygamber) 92, 93.
Muson (Kuşağı) 46, 49, 71, 110, 259, 306.
Myanmar 45, 62, 198, 203, 230, 307.

N

Nanda, Meera XVIII, 95, 277, 278.
Napolyon, Bonapart 309.
Napolyon, III. 211.
Nazi(ler) 265, 293, 305.
Nearktik 38.
Neoplatonizm 280.
Neotropik 38.
Nepal 74, 190, 232, 296, 308.
Newton, Isaac 99, 103.
Nietzsche, Friedrich 265, 279.
Nijerya 9, 133, 291.
Nil (Nehri) 24–27, 30, 40, 51, 171, 230, 300.
Norveç 297, 299.
Nubye (Hanedanı) 290.
Nuh (Peygamber) 25, 142.

DİZİN

O

- Oksidenta(lizm) 118, 222, 246, 254, 273, 274, 286.
Okyanusya 35, 36, 45, 46, 124, 125, 185, 191, 195, 196, 199, 229, 253–255, 258, 293, 301, 306, 317.
Orbis Alterius 29.
Orbis Terrarum 29.
Orosius 26, 125.
Ortadoğu 55, 70, 72–77, 127, 173–175, 180, 192, 195, 196, 202, 211, 215, 230–234, 239, 246, 263, 269, 270, 275, 287, 291, 295, 305, 307, 318.
Orta Krallık 79, 296.
Ortelius 29, 189, 251, 304.
Ortodoks(luk) 57, 63, 68, 70, 85, 159, 171, 176, 260, 263, 277, 295, 308.
Oryantal(izm) 53, 69, 72, 75, 76, 78, 109, 127, 222, 260, 261, 263, 273, 274, 276, 277, 285, 286.
Osmanlı İmparatorluğu 49, 75, 78, 79, 107, 116, 154, 251, 270, 272, 282, 284, 291, 303.

Ö

- Ön Asya 270.
Özbek (Hanlığı) 102, 154.
Özbekistan 42, 102, 208, 210.

P

- Pakistan 31, 45, 159, 230, 233, 234, 304, 308, 318.
Palairret, John 187, 253, 296, 304, 313.
Palearttik 38.
Paleotropik 256.
Panama (Kıstağı) 2, 3, 39, 45, 245.
Panislavistler 257, 265.
Panislavizm 257, 265.
Papua Yeni Gine 43, 312, 318.
Parsiler 152.
Pasifik (Okyanusu) 35, 46, 105, 127, 164, 168, 179, 195, 196, 201, 234, 237, 239–241, 248, 256, 281, 308, 309, 318, 319.
Pelepenez Adaları 24.

- Pencap 10, 262.
Pers (İmparatorluğu) 24, 72, 249.
Peru 112, 114, 125.
Petro, I. (Büyük) 30, 263.
Pigmeler 144.
Pireneler 71.
Platon(culuk) 89, 119, 120, 280.
Plinius 274.
Po-Hai (Krallığı) 156, 296, 297.
Polinezya 35, 195, 219.
Polonya 57, 65, 69, 264, 265, 267, 268, 289, 299, 308.
Pomaklar 181.
Portekiz 4, 5, 41, 173, 267, 312.
Postmodern(izm) XIV, 17, 18, 100, 274, 278, 286, 306.
Protestan(lık) 85, 105, 260, 261, 280.
Prusya(cılık) 67, 68, 109, 266.
Ptolemy 252, 254.

R

- Ritter, Carl 33, 34, 125, 253, 259, 287–289, 345.
Roland, Alex XVIII, 95, 277.
Roma İmparatorluğu 25, 57, 65, 79, 128, 260, 263.
Roma Katolik Kilisesi 118, 260, 261, 282.
Romanya 266, 267, 293, 308, 317.
Rousseau, Jean-Jacques 42.
Rönesans 25, 27, 102, 106, 132, 189, 191, 208, 238, 251, 276, 294, 302.
Rusya XVII, 5, 8, 11, 30, 31, 40, 45, 47, 48, 55, 63, 65–67, 70, 71, 78, 109, 111, 112, 129, 132, 155, 185, 192, 193, 195, 208, 210, 219, 238, 240, 245, 247, 260–268, 271, 273, 296, 297, 303, 307, 308.

S

- Safeviler 154.
Sahraaltı 15, 38, 75, 124, 125, 128, 137, 138, 141, 143, 151, 152, 154, 155, 164, 169, 175, 185, 186, 195, 219, 223, 230, 232, 239, 291, 295, 300, 301.

DİZİN

- Sahra (Çölü) 3, 32, 138, 139, 152, 168, 169, 175, 232, 291, 299, 301, 306.
Said, Edward 53, 54, 86, 95, 118–120, 260, 277, 285.
Saksonya 68, 70, 267.
Sami (ırkı) 254.
Sanayi Devrimi 107.
Sanskrit 130.
Schopenhauer, Arthur 265.
Sevillalı Isidore 26.
Seylan 31. *Ayrıca bkz* Sri Lanka.
Sırbistan 78, 263, 308.
Sibirya 30, 34, 35, 40, 42, 43, 45, 80, 164, 169, 175, 176, 188, 215, 251, 252, 254, 255, 257, 259, 262, 272, 302, 307, 308, 313, 316, 317.
Sihizm 262.
Singapur 4, 10, 46, 83, 107, 109, 159, 197, 198, 203, 223, 230, 240, 244, 268, 308, 313, 318.
Singer, Sing 89, 275.
Sinitik 205.
Sinosantrizm 12.
Siriderya 208, 209.
Siyam 200, 310.
Slavofil 66, 265.
Slovakya 267.
Slovenya 8, 10, 267, 268.
Soğd 209.
Soğuk Savaş XI, XII, 5, 7, 56, 58, 63, 65, 68, 110, 112, 158, 193, 195, 196, 201, 223, 225, 243, 261, 267, 270.
Solomon Adaları 312, 318.
Somali 75, 86, 270, 274, 291.
Sovyetler Birliği XII, 5, 58, 71, 117, 140, 158, 195, 196, 201, 206–208, 210, 211, 244, 245, 262, 263, 265, 268, 283, 287, 298, 306–308, 314.
Sri Lanka 151, 174, 197, 200, 202, 245, 308.
Stalinizm 78, 117.
Stalin, Josef 67, 71, 283.
Stavrianos, L.S. 154, 295.
Steadman, John 20, 99, 250, 262, 278, 279.
Stoianovich, Traian 248–250, 303.
Strabon 25.
Sudan 9, 10, 75, 195, 232, 291, 304.
Sufi(zm) 267, 282.
Sumatra 200, 203, 254, 272, 311.
Sung (Hanedanı) 101, 107, 280, 296, 300.
Surinam 230.
Suriye 43, 75, 257, 300.
Suudi Arabistan 42, 43, 306.
Sümerler 295.
Süryaniler 151, 152, 181, 182, 295.
Süveyş Körfezi 30.
Szücs, Jenő 57, 261, 268.
- Ş**
- Şamanizm 314.
Şanghay 284.
Şark VI, IX, 53–55, 60–63, 65, 66, 71, 72, 74, 81, 82, 84, 88–92, 99, 110–120, 125, 145, 169, 189, 199, 260, 261, 263, 266, 267, 269, 270, 273–275, 277, 278, 282, 284, 285, 288, 305, 306, 313.
Şarkiyat(çılık) 54, 61, 62, 82, 86, 109, 118–120, 130, 162, 260, 273, 278, 282, 285. *Ayrıca bkz* Oryantal(izm).
Şarlman (Hanedanlığı) 68, 300.
Şili 4, 245, 293, 307.
Şincan 175, 207–210, 285, 296.
- T**
- Tacikistan 5, 208, 210.
Tagore, Rabindranath 81, 273.
Tang (Hanedanı) 207, 296.
Taoizm 94, 202, 280.
Tataristan 30, 187–189, 198, 206, 207, 209, 251, 252, 276, 296, 304, 313, 314.
Tatar(lar) 112, 176, 210, 263, 302.
Tayland 42, 107, 152, 197, 198, 200, 202, 223, 245, 247, 297, 310.
Theodore, William 67, 257, 260, 354.
Theravada (Budizmi) 151, 171, 202, 312.
Thomas, Hugh 50, 56, 67, 208, 259, 289, 298.

DİZİN

- Thurrow, Lester 262, 309.
Tibet 42, 74, 77, 130, 151, 152, 171, 176,
189, 206–211, 215, 228, 232, 239, 273,
295, 299, 300, 314.
Tien Shan (Dağları) 77, 317.
Tilly, Charles 270, 300.
Timur İmparatorluğu 299.
Tokugawa (Japonyası) 107, 271, 284.
Toskana 198, 287, 289.
Toulmin, Stephen 99, 279, 280.
Toynbee, Arnold 23, 24, 48, 56, 67, 127,
147–149, 151–154, 157, 159, 160, 167,
171, 173, 180–182, 249, 251, 259–261,
294, 295, 297, 303.
Töton(lar) 293.
Trakya 24.
Transkafkasya 252.
Truva 124, 249.
Tunguz(lar) 176, 177, 296.
Tunus 75, 138, 173, 275.
Turan(cılık) 272.
Turcicum 251.
Turner, Bryan 274, 282, 286, 302, 303.
Türkistan 208, 314, 316.
Türkiye 7, 11, 60, 73, 79, 80, 151, 154, 187,
188, 208, 210, 216, 238, 251, 254, 256,
257, 266, 270, 289, 293, 304.
Türkler 27, 28, 55, 61, 63, 78–80, 93, 155,
169, 171, 176, 181, 208–210, 251, 264, 271,
272, 276, 277, 300, 302, 303.
Türkmenistan 208, 210, 216.
- U**
- Uganda 9, 143.
Ukrayna 45, 208, 315.
Umman 35, 138.
Ural (Dağları) 30, 31, 40, 45, 51, 81, 143,
186, 252, 256.
Urartu 295.
Uruguay 56, 59.
Uygurlar 171, 210.
Uzakdoğu 71, 74, 77, 88, 151, 192, 195, 270–
272, 275, 281, 295, 298, 306.
- Ü**
- Üç Dünya (Kuramı) 7, 243.
Üç Krallık 297.
Üçüncü Dünya XII, 1, 4, 5, 7, 10, 22, 59, 60,
95, 158, 203, 204, 223, 224, 243–246,
257, 260, 262, 266.
Üçüncü Reich 68.
Ümit Burnu 256.
- V**
- Vambéry, Arminius 269, 275.
Varşova Paktı 263.
Vergilius 124.
Vidal, Paul 50, 259, 296, 297.
Vietnam 58, 86, 155–157, 159, 171, 197–199,
202, 203, 205, 254, 271, 295, 297, 302,
310–312.
Viyana 78, 107.
Volga (Nehri) 30, 31, 175, 176, 252, 267, 314.
Voltaire 92, 93, 275, 276.
Vryonis, Speros 251, 303.
- W**
- Waldseemüller, Martin 28, 309.
Wallerstein, Immanuel 148, 161, 162, 164,
165, 298–300.
Washbrook, David 162, 260, 282, 285, 300.
Weber, Alfred 274.
Weber, Max 97, 98, 104, 278, 283.
Weigert, Hans 67, 265.
Wells, H.G. 127.
Whittlesey, Derwent 247, 248.
Wilkinson, Robert 252, 253, 310.
Wink, André XVIII, 116, 271, 284, 302, 310.
Wissler, Clark 305.
Wittfogel, Karl 49, 110–114, 116, 117, 283.
Wolf, Eric 299, 354.
Wolff, Larry 261, 264, 266, 276, 304.
Woodside, Alexander 241, 318.
Woodward, David 237, 250, 271.
Wright, John Kirtland 250, 252.

DİZİN

Y

- Yahudi(ler) 69, 82, 93, 152, 171, 174, 179–181,
261, 267.
Yakınođu 74–77, 126, 129–131, 193, 195,
246, 267, 269, 270, 302.
Yakutistan 42.
Yakutlar 176, 272, 316.
Yangtze (Nehri) 51, 171, 311.
Yecüc ve Mecüc Ülkesi 206.
Yemen 138.
Yeni Delhi 197.
Yeni Dünya 252, 318.
Yeni Gine 39, 43, 45, 46, 144, 232, 254,
312, 318.
Yeni Kaledonya 39, 318.
Yenisey (Nehri) 30, 77.
Yeni Zelanda XI, 5, 36, 39, 45, 57, 58, 168,
185, 219, 240, 252, 254–257, 298, 318.
Yeoh, Brenda 202, 309, 312.
Yoruba 137.
Young, Robert 119, 285, 286.
Yüdice, George 59, 262.
Yugoslavya 7, 10, 68, 266, 268.
Yunanistan 4, 24, 57, 75, 76, 92, 96, 97, 101,
126, 127, 136, 249, 261, 266, 267, 269,
270, 276, 287, 288, 292, 303, 308.
Yunan(lar) 13, 19, 23–27, 29, 30, 37, 60,
79, 90, 91, 96, 102, 106, 122, 136, 176,
249, 251, 258, 261, 265, 271, 279, 280,
290, 303, 304.
Yunnan 151, 175.

Z

- Zaire 143, 299.
Zerubavel, Eviatar 28, 251.